

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۴/۱۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۸/۱۴

از صفحه ۱۰۵ الی ۱۲۵

فصلنامه خط‌مشی‌گذاری عمومی در مدیریت

سال سیزدهم / شماره چهارم و هفتم / پائیز ۱۴۰۱

بهبود مدل راهبردی حکمرانی امور محلی در جمهوری اسلامی ایران

محمد امیرآبادی^{۱*} - سید جواد امینی^۲

چکیده

زمینه: حوزه سیاست و مسائل مربوط به آن در حال دگرگونی و گسترش بوده، چگونگی حکومت کردن، مطابق معیارهای حکومت مطلوب بیش از پیش اهمیت یافته و در حوزه‌های مختلف از جمله قانون‌گذاری، سیاست‌گذاری عمومی و علوم مرتبط با آن مورد توجه قرار می‌گیرد.

هدف: تحقیق حاضر با هدف ارائه طرح راهبردی حکمرانی امور محلی در جمهوری اسلامی ایران و بهبود مدل آن انجام شده است.

روش‌ها: روش پژوهش حاضر از نوع آمیخته می‌باشد. در تحقیقات آمیخته هم از روش کیفی و هم از روش کمی استفاده می‌شود. در بخش کیفی این تحقیق از استراتژی تحلیل مضمون استفاده شده است. در بخش کمی جهت انتخاب استراتژی بینه از تحلیل سوات استفاده شد. در بخش کیفی پژوهش، جامعه آماری اساتید دانشگاهی که با موضوع حکمرانی محلی آشنا بوده و همچنین نمایندگان مجلس شورای اسلامی، نمایندگان شوراهای اسلامی شهر و روستا، شهرداران، استانداران و فرمانداران می‌باشند. روش نمونه‌گیری بر اساس گلوله برفی تا اشباع نظری می‌باشد. جامعه آماری در فاز کمی پژوهش کلیه متخصصان و اساتید حوزه حکمرانی محلی، نمایندگان مجلس، شورای شهر و مقامات وزارت کشور است که رقم دقیقی وجود ندارد.

یافته‌ها: براساس یافته‌های تحقیق ابعاد طرح راهبردی حکمرانی امور محلی در جمهوری اسلامی ایران شامل سیاست‌گذاری محلی، حکمرانی محلی مبتنی بر قانون، توزیع عادلانه منابع در کشور، پاسخگویی صریح، مدیریت مشارکتی، تمرکززدایی و برنامه‌ریزی غیرمتمرکز، ایجاد اعتماد و وفاق اجتماعی، تقویت زیرساخت‌های فرهنگی و اجتماعی، فراهم کردن زمینه سرمایه‌گذاری محلی و تعاملات فرهنگی هستند که منجر به پیامدهای قدرت ملی، رشد اقتصادی و کسب اعتبار بین‌المللی می‌شود. بر اساس تحلیل سوات و اولویت بندی انجام شده، از بین استراتژی‌های پیشنهادی، استراتژی‌های SO به منزله بهترین استراتژی جهت حکمرانی امور محلی در جمهوری اسلامی ایران انتخاب می‌شود. تأکید استراتژی‌های دسته SO بر این است که با ارائه راهکارهای اجرایی ضمن استفاده از قوت‌ها، از فرصت‌هایی که برای آن موجود است نهایت استفاده را به عمل آورد.

نتیجه‌گیری: شکل‌گیری حکمرانی‌های محلی و سازمان‌های محلی در ساختار اداری - مدیریتی دولت‌ها هستیم. توسعه اجتماعی، سیاسی یا اقتصادی تنها زمانی واقعی و معنادار می‌شود، که از پایین‌ترین سطح جامعه، شروع شوند.

واژگان کلیدی: حکمرانی، حکمرانی امور محلی، سیاست‌گذاری، امور محلی، جمهوری اسلامی ایران

^۱ دانشجوی مقطع دکتری تخصصی، رشته مدیریت راهبردی دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی.

(نویسنده مسئول) amirabadi.mohammad@gmail.com

^۲ دانشیار، دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی. sjamini20@gmail.com

مقدمه

در اکثر کشورهای جهان با افزایش آگاهی ملی و مطالبات سیاسی و اجتماعی، شهروندان خواهان مشارکت بیشتر در مدیریت محل زندگی خود هستند. یکی از این مطالبات تلاش برای ایجاد مدیریت سیاسی مطلوب داخلی و سازماندهی سیاسی فضای ملی است که تحت عنوان حکمرانی کارآمد از آن یاد می‌شود. تحولات جدید در عرصه روابط جهانی در زمینه های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی که از آن با عنوان جهانی شدن تعبیر می‌شود، موجب تغییرات اساسی در دیدگاه های مدیران در بسیاری از کشورهای در حال توسعه شده است از جمله اینکه بیش از هر زمان دیگری، بر سطوح پایین تر و تقویت و اهمیت نقش سطوح محلی و حضور انجمن ها و نهادهای مدنی در عرصه تصمیم گیری با تکیه عمده بر نقش شهروندان و مشارکت واقعی آنها در عرصه فعالیت ها و اقدامات روزمره، تأکید می‌شود. جوهره حکمرانی به وجود روابط متعامل بین و درون حکومت و نیروهای غیرحکومتی اشاره دارد. حکمرانی محلی از جمله مقولاتی است که با ارائه نقشی ویژه و در تمایز با حکومت های ملی نقش بارزی در مدیریت محلی بازی می‌کند (توکلی نیا و شمس پویا، ۱۳۹۶). حوزه سیاست و مسائل مربوط به آن در حال دگرگونی و گسترش بوده، چگونگی حکومت کردن، مطابق معیارهای حکومت مطلوب بیش از پیش اهمیت یافته و در حوزه های مختلف از جمله قانون گذاری، سیاست گذاری عمومی و علوم مرتبط با آن مورد توجه قرار می‌گیرد گرچه جمهوری اسلامی ایران به عنوان مهمترین تجربه حکومت الهی و اسلامی در قرن حاضر شایسته افتخار و دارای برتری های قاطع می‌باشد، ولی این امر نباید مانع تحلیل ها و ارائه راهکارها و پیشنهادها در جهت کارآمدتر نمودن و توانمندتر ساختن آن گردد. زیرا متناسب با اقتضائات و شرایط دنیای کنونی نیازها و انتظارات در حال دگرگونی و تغییر بوده و در نتیجه

همگام شدن و تقویت پاسخگویی به تقاضاهای برآمده از آن اجتناب ناپذیر خواهد بود (ابطحی، ۱۳۹۷: ۲۸). در دولت های مدرن امروزی با پیچیده تر شدن اداره امور واحدهای سیاسی، تغییر ماهیت و نحوه عملکرد دولت ها و مشارکت مردم در فرآیندهای سیاسی، ساختار اداری و مدیریتی و وظایف دولت ها از شکل سنتی (حفظ نظم، امنیت عمومی و اخذ مالیات) به سوی برنامه ریزی و مسئولیت پذیری برای تسریع فرآیند توسعه و پیشرفت سوق یافته است. درحقیقت، به تأسی از این تحولات، ساختار اداری دولت دچار دگرگونی اساسی شده است و وظایف آن نیز پیچیده و متعدد گردید. در این رهگذر عواملی نظیر فقدان قوانین تسهیل کننده، جامع و کافی جهت مشارکت فراگیر مردم؛ مشخص نبودن جایگاه تشکل های مردمی و نقش قانونی آنها، بی توجهی به اجرای قوانین وضع شده (مانند اجرای قانون کاهش حجم دولت)، گستردگی نظام بروکراتیک غیرمشارکت جو، سلطه وسیع دولت بر نظام تولید و توزیع ثروت، تمرکز بالا در تصمیم گیری ها، عدم تفویض اختیارات به دیگر بخش های غیردولتی، اجرای نظام دستوری و شبه مشورتی در تصمیم گیری ها، ارتباطات غیرمنعطف و بسته، برنامه ریزی متمرکز، توزیع نابرابر اختیار و قدرت و رسمیت بالای دولت، دیوانسالاری سنتی و ناکارآمدی در امکان تحقق و پاسخگویی، عدم توازن قدرت و اختیارات دولت، پاسخگویی سلسله مراتبی و پاسخگو بودن به مرکز قدرت، عدم شفافیت در رفتار و عملکرد دولت و رفتار یکسویه دولت و ملت، تخصیص و توزیع نامناسب منابع ثروت و شفاف نبودن مقررات اقتصادی و تجاری (قلی پور، ۱۳۹۳: ۱۰۸) در نظام سیاسی ایران امری مشهود است. حکمرانی محلی به مثابه الگوی مؤثر و کارآمد چگونگی اداره امور و تصمیم گیری ها در اجتماع محلی مطرح می‌شود و با توجه به حضور کنشگران گوناگون با درجات متفاوتی از قدرت در اجتماع محلی،

حکمرانی محلی در پی تبیین شیوه‌هایی است که کنشگران و عوامل گوناگون در سطح اجتماعات محلی گردهم می‌آیند و با یکدیگر برای بهگشت اجتماع محلی تعامل دارند و ظرفیت‌های جمعی اجتماع محلی نیز برای توسعه اجتماع محلی به کار بسته می‌شود. پس حکمرانی محلی به مثابه تغییر نقش‌های سنتی حکومت‌های محلی در ارائه خدمات و نیز تغییر نقش مراجع و سازمان‌های محلی از اداره عمومی به سوی رهبری سیاسی در جامعه مدنی عنوان شده است (توکلی نیا و پویا، ۱۳۹۶: ۱۹۷). به طور سنتی، اداره فرآیندها و سیستم یک کشور در سراسر جهان برعهده دولت هاست. اما امروزه واژه حکمرانی مرتبط با تصمیم‌گیری‌هایی جهت تعریف انتظارات، قدرت و اصلاح عملکرد است. همچنین، اگر واژه حکمرانی برای کسب و کار به کار رود، این واژه به مدیریت سازگار، سیاست‌های به هم پیوسته، فرآیندها و تصمیم‌های صحیح و محکم در حوزه‌ی پاسخگویی آن سازمان اطلاق می‌شود. حکمرانی خوب الگوی جدیدی برای توسعه پایدار است. در این الگو بر همکاری مبتنی بر شراکت و تعامل سه بخش دولت، خصوصی و مدنی تأکید شده تا به موجب آن کشورها بتوانند از همه‌ی توانمندی‌های خود در توسعه همه جانبه استفاده کنند. شراکت یاد شده سبب می‌شود تا امور عمومی و مسائل عمومی به شکل صحیح‌تر و بهینه‌تری اداره شود (آرکرفل^۱، ۲۰۲۱: ۲۰۵). ارتباط صحیح و تعاملی سه بخش یاد شده زمینه‌ی تحقق حکمرانی خوب را در ابعاد مختلف فراهم می‌سازد. حکمرانی دارای سه بُعد اقتصادی، سیاسی و اداری است. بُعد اقتصادی شامل فرآیندهایی است که فعالیت‌های یک کشور را تحت تأثیر قرار می‌دهد و با اقتصاد کشورهای دیگر در ارتباط است، بُعد سیاسی همان فرآیندهای تصمیم‌گیری برای تنظیم سیاست‌ها و بُعد اداری همان سیستم اجرایی خط مشی هاست. بانک جهانی به عنوان یکی از نهادهای بین‌المللی معتبر در

گزارشی که در سال ۱۹۸۹ منتشر نموده است (کوکیا^۲، ۲۰۲۱: ۷۰).

تمرکززدایی یکی از مهم‌ترین فرآیندهای توسعه مردم‌سالاری در کشور محسوب می‌شود و به عنوان فرآیند انتقال قدرت سیاسی، مالی و تصمیم‌گیری از حکومت مرکزی به سطوح محلی، به دنبال ایجاد سیستم دموکراتیک با ثبات، افزایش اثربخشی و کارایی حکومت، تسهیل ایجاد پایه‌های باثبات برای توسعه اقتصادی در سطوح ملی و محلی، شکل‌دهی حکومت شفاف‌تر و مشارکت شهروندان در تصمیم‌گیری است (ایسوفاج^۳، ۲۰۱۹: ۱۸). حکومت خودگردان محلی به عنوان یکی از انواع حکومت‌های محلی فاقد حاکمیت که بر تمرکززدایی پیشرفته تأکید دارد، بخش راهبردی توسعه کشورها شناخته می‌شود (برزووسک^۴، ۲۰۱۷) و می‌تواند به عنوان الگوی قانونی در مقابل فدرالیست که با روح قانون اساسی در تناقض است مطرح شود (علی‌مرادی، ۱۳۹۷: ۶۳۱).

گستره سرزمینی جمهوری اسلامی ایران، در کنار متغیرهای انسانی و فرهنگی متنوع، ضرورت توزیع قدرت سیاسی و اداری در کشور را ایجاب می‌کند (شمس، ۱۳۹۰: ۱۷). با گذشت بیش از ۴۰ سال از استقرار نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران، اداره امور که وظیفه حاکمیت است به سطح ملی و محلی تفکیک نشده است و اداره امور کشور توسط یک نظام اداری و اجرایی نسبتاً متمرکز انجام می‌گیرد. براساس تحقیق آبیار (۱۳۹۶) آسیب‌شناسی وضع موجود اداره امور محلی نیز حکایت از نارسایی جدی و ناهماهنگی‌های مدیریتی متعدد دارد که پیامدهای ناگوار اجتماعی، اقتصادی و حتی بحران ساز آن در کشور محسوس است. می‌توان این مسائل و چالش‌ها را در محورهای اجتماعی و اقتصادی، دسته‌بندی‌های سیاسی، تنش‌های دائمی بر سر منابع، برنامه‌ریزی، تأمین امنیت، ترابری (حمل و نقل بار و مسافر)،

- حفاظت از محیط زیست و مشارکت مردم در اداره امور مشاهده کرد.
- حکومت‌های محلی در ایران معاصر سابقه چندانی ندارند و سابقه شکل‌گیری اندیشه‌ها و قوانین مرتبط با این موضوع به سال ۱۲۸۵ شمسی مقارن با شروع عصر مشروطه در حدود یک سده پیش بر می‌گردد. البته دولت محلی در ایران پیش از انقلاب مشروطه به صورت سنتی، منصوبی و غیردموکراتیک بوده است اما ایجاد دولت محلی مدرن از انقلاب مشروطه شروع شد و تاکنون تحولات زیادی به خود دیده است، نماد دولت محلی در ایران انجمن بلدیه یا انجمن شهر در قبل از انقلاب اسلامی و شوراهای اسلامی بعد از انقلاب اسلامی بوده است. بررسی‌های تاریخی نشان می‌دهد که متأثر از شرایط و مقتضیات زمانی و قدرت هیأت حاکمه نوعی کشمکش بین تمرکزگرایی (از جانب دولت مرکزی) و تمرکززدایی (از جانب انجمن‌ها و شوراها) وجود داشته است که پس از دوره‌های کوتاهی از تمرکز زدایی، به دلیل عدم فرهنگ دموکراتیک و وجود اقتدارگرایی حکومت مرکزی، تمرکزگرایی بر تمرکززدایی غلبه داشته است (آبیان، ۱۳۹۶: ۱۶۳).
- در میان چالش‌های اساسی برشمرده شده یک پرسش مهم که نیاز به پاسخ دارد، مشکلاتی است که سبب شده تا تهیه طرح راهبردی توجیه‌پذیر شود؟ پاسخ‌های احتمالی به این پرسش را می‌توان در قالب محورهای زیر ارائه نمود:
- بزرگ شدن دولت و بی‌توجهی آن به مسائل ذاتاً محلی
 - کاهش همکاری و کارشکنی از سوی دولت در اداره امور محلی به دلیل رقابت‌ها و دسته‌بندی‌های سیاسی
 - افزایش مسائل اجتماعی مانند فقر، طلاق، اعتیاد، سرقت در کشور
 - تهدید زلزله شدید و مسأله مدیریت بحران
- مناسب نبودن قوانین موجود برای اداره بهینه کشور
 - فراهم کردن اختیار بیشتر برای مدیریت امور، توسط مردم
 - مسأله حکومت‌های محلی (استانداری‌ها، فرمانداری‌ها، شهرداری‌ها و شوراهای شهر، دهیاری‌ها و شوراهای روستا) به عبارت دیگر مسأله روابط محلی بین حکومتی یا مسأله حکومت تکه تکه شده
 - لزوم اصلاح ساختار نظام اداری کشور و واگذاری امور قابل واگذاری به نهادهای محلی (توکلی نیا و شمس پویا، ۱۳۹۶).
- نظریه‌های اداره امور محلی که در زمینه حکمرانی ارائه شده‌اند، حکمرانی محلی را تبیین می‌کنند.
- نظریه تمرکزگرایی:* در نظام‌های سیاسی متمرکز، مهمترین سیاست‌ها و برنامه‌ها اعم از ملی و محلی، در مرکز سیاسی کشور یا پایتخت تعیین می‌شود. مجریان سیاست‌ها و برنامه‌های مذکور نیز عمدتاً سازمان‌ها و دستگاه‌های اداری دولتی هستند که بخش عمده‌ای از خدمات محلی را به مردم ارائه می‌دهند. در چنین شرایطی، سازمان‌های محلی مانند شهرداری‌ها و شوراها نقش و تأثیر اندکی در جریان اداره امور محلی دارند. آن‌ها عمدتاً ادارات محلی به شمار می‌روند که موظف‌اند بر اساس سیاست‌های ابلاغ شده از مرکز عمل کنند. در چنین الگویی، کلیه تصمیمات در مرکز اتخاذ می‌شود و مناطق هیچ استقلالی از خود ندارند.
- نظریه خودگردانی محلی:* الگوی خودگردانی محلی گرایش به تمرکززدایی سیاسی، اداری و مالی همزمان دارد و در این رویکرد، شوراهای محلی و شهرداری‌ها از استقلال سیاسی، مالی و اداری زیاد در حوزه انتخابیه خویش برخوردارند. در الگوی خودگردانی محلی، وظایف و اختیارات به مقامات محلی در ابعاد سیاسی، مالی و اداری واگذار می‌گردد و مقامات محلی در زمینه جذب درآمدهای محلی، استخدام کارکنان و نحوه پرداخت حقوق و دستمزد کارکنان محلی از آزادی و

استقلال عمل کافی برخوردارند. به علاوه، اجرای خطمشی تمرکززدایی و واگذاری قدرت، به توانمندسازی شهروندان می‌انجامد و توانمندسازی جوامعی محلی که در پرتو واگذاری قدرت به شهروندان تحقق می‌یابد، به توسعه پایدار منجر می‌گردد. در تمرکززدایی امکان مشارکت شهروندان محلی برای شناسایی مسائل پیرامون فراهم می‌شود و راه‌حل‌های مناسب می‌تواند شناسایی و اجرا گردد.

نظریه عدم تمرکز یا تمرکززدایی: عدم تمرکز، روشی است که در آن دولت مرکزی حق و اختیار تصمیم‌گیری و گاهی امکانات مادی لازم را به نهادهای محلی، که متصدیان آن بسته به توسعه سیاسی کشور توسط مردم همان محل انتخاب شده‌اند، واگذار می‌نماید. پیشرفت جوامع و به تبع آن افزایش سطح آگاهی و توانایی مردم در درک نیازها و راه‌های برآوردن آن‌ها، ضرورت مداخله آن‌ها را در اداره امور بیشتر نموده است. این روند نیز جز از طریق سازماندهی آن‌ها در شکل نهادهای مشارکتی محلی و منطقه‌ای امکانپذیر نبوده از اینرو برای نیل به توسعه، تنوع در ساختار حکومتی، تمرکززدایی و واگذاری اختیارات به سطوح پایینتر مطرح شده که به عنوان محملی برای پژوهشگران توسعه در کشورهای در حال توسعه و توسعه یافته بیشتر مورد توجه قرار گرفته است و موجب شده که ایده تمرکززدایی در کانون مطالعات مفهومی و عملی توسعه قرار گیرد.

نظریه فدرالیسم: در آغاز قرن بیستم، تنها هشت کشور رسماً فدرال در جهان وجود داشت؛ این کشورها عبارت بودند از: آرژانتین، استرالیا، برزیل، کانادا، مکزیک، سوئیس، آمریکا و ونزوئلا. ولی در پایان قرن بیستم کشورهای اتریش، بلژیک، کومور، هند، مالزی، نیجریه، پاکستان، روسیه، تانزانیا، امارت متحده عربی و آفریقای جنوبی به این دسته از کشورها پیوستند. هر چند از جهت تعداد کشورهای فدرال محدودند، ولی به خاطر اینکه اکثر آن‌ها کشورهای بزرگ و پر

جمعیت هستند، از جهت فضایی و جمعیت نظام فدرالیسم حدود ۵۰ درصد کره زمین را در بر می‌گیرد. از این رو قرن بیستم را از نقطه نظر تقسیمات کشوری، «قرن فدرالیسم» اطلاق می‌کنند. مهمترین تفاوت ماهوی بین یک نظام فدرال و نظام غیرمتمرکز در این است که در یک نظام فدرال، خودمختاری ایالت‌های تشکیل‌دهنده از طریق تصریح و یا به عبارت دیگر به طور قانونی به وجود می‌آید، حدود جغرافیایی و حقوق آن‌ها در قانون اساسی تضمین می‌شود و نظام مرکزی که قدرت خود را در درجه اول از مردم کسب کرده است، بالطبع قدرتش محصول تک تک ایالات عضو می‌باشد، ولی در یک نظام غیرمتمرکز فقط بخش‌هایی از قدرت به وسیله قوانین عادی به واحدهای محلی داده می‌شود. حدود و ثغور اختیارات واحدها همچنان در اختیار قدرت دولت مرکزی است. از نظر حقوقی در نظام غیرمتمرکز، کنترل تمامی نهادهای اصلی قدرت همچنان در حیطه حکومت مرکزی است و علاوه بر این موضوع دولت مرکزی به تنهایی نماد حاکمیت ملی می‌باشد. در صورتی که در نظام فدرال، قدرت مرکزی حاصل جمع قدرت ایالت‌های نظام فدرال می‌باشد. همچنین، در یک نظام فدرال هر یک از ایالت‌ها، خود دارای یک حکومت ایالتی می‌باشند که قوه مجریه، مقننه و قضائیه خود را دارند و در چارچوب قانون اساسی مرکزی، خودمختاری آن‌ها تضمین شده و نحوه حکومت در محدوده جغرافیایی هر ایالت را قانون اساسی آن ایالت تعیین می‌نماید که البته تضادی با قانون اساسی مرکزی ندارد.

الگوهای مطرح شده در بالا، گفتمان‌های مهم در اداره امور محلی هستند. به استثناء گفتمان اول، سایر رویکردهای اداره امور محلی می‌توانند به موازات هم به کار گرفته شوند. میلر و همکارانش بر این دیدگاه تأکید دارند که یک مدل از حکمرانی محلی وجود ندارد بلکه مدل‌های متنوعی وجود دارد. این مدل‌ها شامل: محلی‌گرایی، فردگرایی، بسیج و مرکز‌محور^۹

تشخیص است. هرکدام توصیه‌های مربوط به فرم‌ها و ساختارهای مربوط به حکمرانی محلی را بر اساس فرضیات مربوط به هویت، ادراک و ترجیحات افراد بنا می‌کنند (مایلر، دیکسن و استوکر، ۲۰۱۸: ۱۸۹).

برای جمهوری اسلامی ایران که دارای نظام متمرکز است اجرا و پیاده‌سازی مدل حکمرانی مرکزگرایی و حرکت از این مدل در طی سه دوره پنج ساله به سوی حکمرانی محلی‌گرا یا دموکراسی محلی گزینه مناسبی است. اصول سوم، هفتم، یکصدم، یکصد و یکم و یکصد و سوم قانون اساسی و همچنین روح کلی حاکم بر قانون اساسی بر اصالت مشارکت مردم در اداره امور مربوط به خود، لزوم توجه به تعاون و تمرکز زدایی، اداره شورایی امور محلی، تعدیل بوروکراسی متمرکز اداری و پاسخگو بودن مقامات کشوری تأکید دارد. با این حال و علی‌رغم اینکه از منظر مبانی قانونی و اسناد بالادستی از جمله قانون اساسی، سند چشم‌انداز، قوانین برنامه توسعه، سیاست‌های کلی نظام اداری کشور، ضرورت سوق‌دهی اداره امور عمومی به سمت عدم تمرکز به

حکمرانی محلی هستند. چهار مدل نظری جامع حکمرانی محلی از دید میلر و همکاران:

- دموکراسی محلی یا الگوی محلی‌گرایی مبتنی بر شوراها محلی انتخاب شده چند منظوره.
- مدل راست نو یا فردگرایی با محوریت بازارهایی که به عنوان مشتری به افراد ارائه می‌شود؛
- مدل چپ نوین یا بسیج مبتنی بر توسعه انسانی و بسیج افراد محروم یا محله‌های محروم است.
- مدل مرکزگرایی (عکس مدل خودمختاری محلی) که بر شناسایی ملی، معیارهای ملی و دموکراسی ملی تأکید دارد. (مایلر، دیکسن و استوکر^۱، ۲۰۱۸: ۳۳).

تغییر از حکومت محلی به حکمرانی محلی، نهادهای جدید، طیف وسیعی از فرمانداران منصوب محلی را که در کنار همکاران منتخب فعالیت می‌کنند و انواع مختلفی از شیوه‌ها و رویه‌های جدید را به صحنه سیاست آورده است. هر یک از این مدل‌ها باید به عنوان یک الگوی نوع ایده‌آل برای حکمرانی محلی تلقی شود و نه به عنوان توصیف تجربی واقعیت در هر زمان یا مکان خاص. هر یک شامل نسخه‌ای مبتنی بر

جدول ۱: مدل‌های هنجاری حکمرانی محلی

ابعاد	اهداف کلیدی	نگرش به خودمختاری محلی	نگرش به مشارکت عمومی	مکانیزم ارائه خدمات کلیدی	سازوکار اصلی سیاسی
محلّی‌گرا	بیان و تأمین نیازهای جوامع محلی	کاملاً موافق	حمایتی اما به نمایندگان منتخب اولویت می‌دهد	مقامات محلی چند منظوره انتخاب شده	سیاست نمایندگی از طریق انتخابات محلی
فردگرا	اطمینان از انتخاب و پاسخگویی فردی نسبت به خدمات	تمایل به طرفداری دارد اما نیاز به مداخله سطح بالا را برای محافظت از افراد تشخیص می‌دهد	از مشاوره با مصرف‌کننده برخوردار است اما مشارکت شهروندان در مقیاس بزرگ نیست	دامنه رقابتی ارائه‌دهندگان خاص خدمات	حقوق فردی به عنوان مصرف‌کننده
بسیج	توسعه سیاست تغییر برای اطمینان از تأثیر مؤثرتر افراد محروم و منزوی شده.	به عنوان بخشی از روند تغییر کاملاً موافق است.	کاملاً موافق	ساختارهای محله محور و غیرمتمرکز.	سیاست مشارکتی توسعه.
مرکزگرایی	حفظ معیارهای ملی و تقدم دموکراسی ملی	به شدت مخالف است	ارزش محدود	سازمان‌ها تحت کنترل مرکزی قابل توجهی هستند	دولت ملی: قانونگذاری، راهنمایی و کنترل

عنوان یک اصل و رویکرد کلی مورد توافق قرار گرفته و به عنوان یک تکلیف قانونی ابلاغ گردیده است، ولی طرح راهبردی مشخصی برای عملیاتی کردن تکالیف مذکور طراحی و ارائه نشده است. مسأله اصلی تحقیق حاضر این است که مدل راهبردی حکمرانی امور محلی در جمهوری اسلامی ایران کدام است؟

پیشینه پژوهش

زرقانی و احمدی (۱۳۹۶) در پژوهشی به بررسی حکمرانی در دولت‌های محلی: تمرکززدایی پرداخت. کمک به تحقق حکمرانی به وسیله نهادهای همیاری چون دولت محلی، نمودی از توسعه و بلوغ در جوامع پیشرفته است. امروزه در جوامع پیشرفته تحول در مفهوم حکمرانی، جوامع را به سمت کنش‌های دموکراتیک کشانده و آن‌ها سعی دارند جهت تسریع در روند مردم سالار شدن، شکلی از حکمرانی مطلوبی که بتواند در برگیرنده منافع حکومت و مردم و تعامل این دو با یکدیگر باشد را پیاده سازند. دولت محلی به عنوان یک نهاد واسط بین مردم نواحی مختلف و دولت مرکزی، دارای نقش تسهیل‌گر و کمک‌رسان به دولت مرکزی است که از سویی به کمک آن، نظارت دولت مرکزی بر نواحی مختلف (دورافتاده قومی، مرکزگیز و ...) کشور آسانتر می‌شود و از دیگر سو، مشارکت مردم در اداره بهتر امور منطقه و کشور امکان پذیرتر می‌شود.

شمس (۱۳۹۶) در پژوهشی به نظری بر سازمان دهی حکمرانی محلی در ایران؛ چالش‌ها و راهکارهای حقوقی - اداری پرداخت. این پژوهش بر این نظر تأکید می‌کند که از حکمرانی سلسله صفوی تا حکومت پهلوی اول سازماندهی سرزمین‌های داخلی قلمرو ایران، همزمان با سه روش «متمرکز»، «غیرمترکم محدود» و «غیر مترکم فدرال گونه» انجام می‌شده است. در مجموع باید گفت با توجه به کمبود همگرایی ملی می‌توان برای یک مرحله‌گذار، از روش

عام سازماندهی «تراکم زدایی پیشرفته» برای تنظیم روابط دولت مرکزی با استان‌ها بهره برد و پس از آن می‌توان از روش خودگردانی محلی موسوم به «فدرالیسم اقتصادی-اجتماعی» بهره برد.

کاظمیان و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی به الگوی نقش و ساختار حکمروایی محلی در نظام مدیریتی ایران پرداخت. برای ایران می‌توان در سطح محلی و مرکزی نقش‌های اختصاصی و ارتباطی را در نظر گرفت که نقش آفرینانی شامل چهار گروه دولتی، عمومی، خصوصی و مردمی آن‌ها را بر عهده می‌گیرند. همچنین برای حکمروایی محلی ایران در حالات موجود، ممکن و مطلوب، به ترتیب سه شکل ساختاری مجزا، هماهنگ و همراه ارائه شده که برای برعهده گرفتن نقش‌ها، اولویت‌های متفاوتی دارند. بنابراین شکل‌گیری الگوی مطلوب حکمروایی محلی در ایران به شناخت وضع موجود و همچنین عبور از وضع ممکن نیاز داشته و به تدریج حاصل خواهد شد. شیخ الاسلامی (۱۳۹۸) در پژوهشی به حکمرانی در سال ۲۰۳۰ پرداخت. بر اساس سناریوهای تحلیل شده این سند مشخص شد که حمایت‌گرایی، ملی‌گرایی و زوال ساختارهای حکمرانی در جهان نقش اصلی را در آینده حکمرانی ایفا می‌کنند. بنابراین اقدامات همکاری جویانه‌ای که سیاستمداران را به طرف وضع قراردادهایی همچون قرارداد پاریس درباره تغییرات آب و هوایی و یا کمیته جهانی درباره توسعه پایدار سازمان ملل کشاند دیگر امکانپذیر نخواهد بود. این گزینه‌های احتمالی همگی بر نوعی از بی‌تمایلی به مواجهه با فرصت‌ها و مشکلات ذاتاً جهانی پیش روی همه دنیا دلالت دارد. اهداف توسعه پایدار سازمان ملل در تلاش است تا چارچوبی جامع و بین رشته‌ای را برای سیاست‌های اتخاذ شده برای توسعه تعریف نماید. از جمله این اهداف حذف فقر شدید تا سال ۲۰۳۰، ارتقای مفهوم خوشبختی مشترک و حمایت از توسعه پایدار برای همگان است.

قانون با اولویت کارآفرینی در کشور است. باید به این امر توجه ویژه داشت که نقدینگی در بانک بوده و هوشمند است. پس جهت سوق دادن آن به سمت تولید (فعالیت های مولد) باید بازدهی بالاتر و ریسک کمتر نسبت به سایر بازارها که می توان در آن فعالیت سفته بازی را پیشینی کرد داشته باشد و از الزامات اولیه آن ثبات پولی و مالی است که از اصلاح ساختار بانکی کشور گذر می کند. بازار سرمایه یکی ابزارهای مناسب برای جذب نقدینگی و خصوصی سازی به دور از فساد برای حکمرانان اقتصادی است. البته باید توجه داشت برای جذب نقدینگی و سوق به سمت تولید نیاز فراوان به اصلاح قوانین در ساختار بازار سرمایه است. و می توان گفت اقتصاد ایران به جهت تامین مالی باید از محوریت بانک ها به سمت محوریت بازار سرمایه گام بردارد.

نگوین و نگوین^۷ (۲۰۲۱) در پژوهشی به مطالعه در مورد مشارکت شهروندان در حکومت محلی در ویتنام پرداختند. اصلاحات برای استقرار یک دولت دموکراتیک و شهروند محور یک جهت گیری مهم در جهان و در ویتنام است. برای ویتنام، چگونگی ترویج و تقویت حکومت دموکراتیک باید یکی از حیاتی ترین موضوعات برای دستیابی به اهداف توسعه پایدار باشد. بر اساس چارچوب نظری و نتایج نظرسنجی، این مطالعه مشارکت شهروندان در حکومت محلی در ویتنام را در هفت بعد ارزیابی می کند، از جمله: (۱) شفافیت تضمین حق شهروندان برای دانستن؛ (۲) شرکت در انتخابات؛ (۳) تشریح ابتکارات سیاست. (۴) بحث در مورد سیاست، انتقاد اجتماعی و همه پرسی. (۵) مشارکت داوطلبانه و همکاری با دولت در ارائه خدمات عمومی. (۶) خودگردانی اجتماعی. (۷) نظارت بر قلمرو اجتماعی. تحقیقات نشان می دهد که تسلط دولت محلی در فرآیند مشارکت شهروندان بسیار مشهود است.

سناریوهای ذکر شده در این گزارش نوعی از یادآوری برای نیاز شدید به گفتگوی جدی درباره چگونگی دگرگونی ساختارهای حکمرانی در آینده نزدیک است. حبیبی (۱۴۰۰) در پژوهشی به طراحی الگوی حکمرانی خوب در سازمان تامین اجتماعی با رویکردی بر نظریه های نوین رهبری پرداخت. الگوی حکمرانی خوب در سازمان تامین اجتماعی با رویکرد نظریه های نوین رهبری طراحی شد. در گام اول، این پژوهش درصدد است به توصیف و اکتشاف پدیده مورد بررسی که الگوی حکمرانی خوب در سازمان تامین اجتماعی با رویکرد نظریه های نوین رهبری است، پردازد. در پژوهش کیفی پیش رو قرار است برای دستیابی به الگوی مفهومی از روش نظریه داده بنیاد به شیوه نظامند (گراندد تئوری) استفاده شود. جامعه آماری: بخش کیفی: جامعه آماری در بخش کیفی، مشارکت کنندگان می باشند. نمونه پژوهش کیفی از میان نخبگان و متخصصان (با ملاک ورود) بین ۱۰ تا ۲۵ نفر که به روش نمونه گیری هدفمند از نوع گلوله برفی انتخاب می شوند و مصاحبه میدانی نیمه ساختاریافته با آنها انجام می شود. مصاحبه با نمونه تا اشباع نظری، ادامه خواهد داشت. بخش کمی: جامعه آماری در بخش کمی شامل کلیه مدیران سازمان تامین اجتماعی و کارکنان دارای مدرک تحصیلی کارشناسی و بالاتر دارای حداقل ۱۰ سال سابقه در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ می باشد. پرسشنامه از طریق اتوماسیون اداری سازمان تامین اجتماعی در اختیار ایشان قرار گرفته و نمونه گیری از نوع در دسترس خواهد بود (کارکنانی که با تکمیل پرسشنامه و ارسال آن در دسترس خواهند بود) و حجم نمونه طبق جدول مورگان یا فرمول کوکران تعیین می شوند.

پیوندی (۱۴۰۰) در پژوهشی به تغییر حکمرانی اقتصادی و هدایت نقدینگی در ایران پرداخت. برون رفت از بحران نیازمند درک صحیح اقتصاد و پیروی بدون قید شرط از فرامین علم اقتصاد و البته حاکمیت

ابی و اوموتسو^۸ (۲۰۲۱) در پژوهشی به بررسی سیستم حکومت محلی/حکومت در نیجریه پرداختند. نیجریه یک سیستم فدرال با سه لایه یا لایه حکومتی است. شوراهای دولت محلی کمترین جایگاه را در ساختار دارند. دولت محلی برای اینکه عملیات خود را مدرن، کارآمد و مولد کند، مجموعه ای از تحولات را پشت سر گذاشته است. با این حال، علیرغم همه تلاش‌ها در جهت کارآمد کردن حکومت‌داری محلی، این سیستم از دستیابی به اهداف استقرار آن ناتوان بوده است. این سرزنش تا حدی به دخالت زیرساختی دولت ایالتی نسبت داده می‌شود که اغلب دولت محلی را به یک «وزارتخانه دیگر» تبدیل می‌کند که باید به نفع خود کنترل شود و به ضرر مدیریت محلی و مردم می‌باشد.

روش پژوهش

روش پژوهش حاضر از نوع آمیخته می‌باشد. در تحقیقات آمیخته هم از روش کیفی و هم از روش کمی استفاده می‌شود. پژوهش حاضر دنبال بررسی و اثبات فرضیه‌ها نبوده بلکه هدفش دستیابی به پاسخ سؤالاتی مشخص است. همچنین با توجه به محتوای پیچیده‌ی استراتژی حکمرانی محلی جمهوری اسلامی ایران و با نگاه به فلسفه و پارادایم‌های فکری مطرح شده‌ی می‌نزرگ که سه پارادایم تجویزی، توصیفی و ترکیبی را در ده مکتب ارائه می‌کند، پژوهش حاضر بر مبنای پارادایم ترکیبی است. در بخش کیفی این تحقیق از استراتژی تحلیل مضمون استفاده شده است. تحلیل مضمون، یکی از مهارت‌های عام و مشترک در تحلیل‌های کیفی است؛ به همین دلیل، بویاتزیس آن را نه روشی خاص بلکه ابزاری مناسب برای روش‌های مختلف، معرفی می‌کند. ریان و برنارد (۲۰۰۰) نیز کدگذاری مضامین را فرایند پیش نیاز تحلیل‌های اصلی و رایج کیفی، معرفی می‌کنند تا روشی منحصر به فرد و خاص. اما به عقیده براون و کلارک (۲۰۰۶)، تحلیل مضمون را باید روش ویژه‌ای در نظر گرفت که یکی از

مزایای آن، انعطاف‌پذیری است. استراتژی این تحقیق در بخش کمی مدلسازی معادلات ساختاری با رویکرد حداقل مربعات جزئی است، روش مدلسازی معادلات ساختاری (SEM)^۹ برای مقاصد تأیید مدل کاربرد دارد. زمان برداشت و تجزیه و تحلیل داده‌ها بر اساس دوره زمانی مشخصی (۹ ماه) انجام خواهد شد و راهبردهای آن برای افق چشم انداز ۱۴۰۴ ارائه شد و قلمرو مکانی تحقیق کشور جمهوری اسلامی ایران می‌باشد. همچنین به لحاظ موضوعی، متمرکز بر ارائه طرح راهبردی تحقق حکمرانی اداره امور محلی در جمهوری اسلامی ایران است. در بخش کیفی پژوهش، مشارکت کنندگان اساتید دانشگاهی که با موضوع حکمرانی محلی آشنا بوده و همچنین نمایندگان مجلس شورای اسلامی، نمایندگان شوراهای اسلامی شهر و روستا، شهرداران، استانداران و فرمانداران می‌باشند، که تعداد آنها حدود ۵۰۰ نفر هستند. حداقل سابقه برای اعضای هیأت علمی ۱۰ سال و سابقه مقامات و نمایندگان نیز ۱۰ سال بوده است. اعضای هیأت علمی همگی با مدرک دکترا در نظر گرفته شدند و نمایندگان شورای شهر و مجلس حداقل دارای کارشناسی ارشد می‌باشند. روش نمونه‌گیری بر اساس گلوله برفی تا اشباع نظری می‌باشد، در مصاحبه بیستم به اشباع رسید. جامعه آماری در فاز کمی پژوهش کلیه متخصصان و اساتید حوزه حکمرانی محلی، نمایندگان مجلس، شورای شهر و مقامات وزارت کشور است که رقم دقیقی وجود ندارد. روش نمونه‌گیری بر اساس گلوله برفی تا اشباع نظری می‌باشد. جهت انتخاب استراتژی بهینه از تحلیل سوات استفاده شد. اساساً SWOT یکی از ابزارهای استراتژیک تطابق نقاط قوت و ضعف درون سازمانی با فرصت‌ها و تهدیدهای برون سازمانی است که از ابتدای کلمات قوت^{۱۰}، ضعف^{۱۱}، فرصت^{۱۲} و تهدید^{۱۳} گرفته شده است. آنالیز SWOT تحلیلی سیستماتیک برای شناسایی این عوامل و تدوین استراتژی که بهترین تطابق بین آن‌ها را ایجاد می‌نماید، ارائه می‌دهد.

از دیدگاه این مدل، یک استراتژی مناسب، قوت‌ها و فرصت‌ها را به حداکثر و ضعف‌ها و تهدیدها را به حداقل ممکن می‌رساند.

روستا، شهرداران، استانداران و فرمانداران) خواسته شد تا بر اساس تجربیات خود به این سؤالات پاسخ دهند. زمان انجام هر مصاحبه، در دامنه زمانی ۴۵ تا ۱۸۰ دقیقه و با میانگین زمانی ۵۲،۶۴ دقیقه بود.

در این بخش اطلاعات حاصل از تحلیل محتوای مصاحبه‌های انجام گرفته در زمینه پژوهش که شامل ۵۴ مفهوم است در زیر ارائه می‌شوند:

یافته‌ها

از مشارکت‌کنندگان در تحقیق (اساتید دانشگاهی آشنا با موضوع حکمرانی محلی و نمایندگان مجلس شورای اسلامی، نمایندگان شوراهای اسلامی شهر و

جدول ۲: کدگذاری اولیه

کد	مصاحبه	مفاهیم استخراج شده	کد
C1	مصاحبه ۱، ۳ و ۴	حاکمیت قوانین در امورات محلی در امورات محلی	۱.
C2	مصاحبه ۲، ۶ و ۹	اداره امور محلی به صورت کارآمد	۲.
C3	مصاحبه ۱، ۹، ۱۳، ۱۹	شفاف‌سازی و گزارش دلایل شکست در برنامه‌های محلی	۳.
C4	مصاحبه ۳، ۵، ۱۱، ۲۰	ایجاد اعتماد و انگیزه در مردم از طریق ارتباطات بهتر	۴.
C5	مصاحبه ۳، ۹، ۱۳، ۱۶، ۱۹	کاهش خطرپذیری‌ها در عرصه سرمایه‌گذاری محلی	۵.
C6	مصاحبه ۴، ۷، ۱۲، ۱۷، ۱۸	بهینه‌سازی سرمایه‌گذاری در عرضه‌های مختلف	۶.
C7	مصاحبه ۱، ۱۰، ۱۶	مشارکت مردم (سهامداران و یا ذینفعان) در امور	۷.
C8	مصاحبه ۵، ۷، ۱۴	حمایت کامل از حقوق افراد	۸.
C9	مصاحبه ۳، ۶، ۱۰، ۱۴، ۱۹	جریان آزاد اطلاعات و قابلیت دسترسی سهل و آسان به آن	۹.
C10	مصاحبه ۲، ۳، ۵، ۱۷، ۱۹	پاسخگویی نهادها، سازمان‌ها و مراکز و حتی افراد در چارچوب قانونی	۱۰.
C11	مصاحبه ۴، ۶، ۸، ۹	فراهم نمودن زمینه ارائه نظرات متفاوت در عرصه‌های مختلف	۱۱.
C12	مصاحبه ۲، ۴، ۶، ۷	رفاه و آرامش پایدار، با به رسمیت شناختن حقوق مساوی آحاد مردم	۱۲.
C13	مصاحبه ۲، ۱۲، ۱۶	تنظیم فعالیت نهادها در راستای استفاده کارا از منابع درونی سازمان	۱۳.
C14	مصاحبه ۳، ۶، ۹، ۱۲	اعتماد ساختار حکمرانی به مدیران	۱۴.
C15	مصاحبه ۴، ۶، ۹، ۱۲، ۱۵	تدوین سیاست‌ها و پیاده‌سازی آن	۱۵.
C16	مصاحبه ۱، ۴، ۶، ۱۵، ۱۹	تنظیم استانداردهای اقتصادی و اجتماعی	۱۶.

کد	مصاحبه	مفاهیم استخراج شده	کد
C17	مصاحبه ۱، ۳، ۶، ۹، ۱۴	توسعه زیرساخت‌های اجتماعی و فیزیکی	.۱۷
C18	مصاحبه ۲، ۶، ۷، ۹، ۱۱	برقراری عدالت و تأمین چتر حمایت اجتماعی	.۱۸
C19	مصاحبه ۱، ۵، ۹، ۱۰، ۱۲	تسهیل تعاملات بین‌المللی	.۱۹
C20	مصاحبه ۳، ۴، ۶، ۹، ۱۳، ۱۵	پشتیبانی از اقدامات وحدت بخش و کارکردهای نظارتی	.۲۰
C21	مصاحبه ۴، ۱۲، ۲۰	تعیین و ارتقای دائمی استانداردها و هنجارهای مربوط به هر استان	.۲۱
C22	مصاحبه ۱، ۳، ۱۰، ۱۹	مدیریت انتظارات مردم	.۲۲
C23	مصاحبه ۶، ۱۴، ۱۵، ۱۹	فعال ساختن جامعه مدنی (از طریق اطلاعات، مشاوره و مشارکت)	.۲۳
C24	مصاحبه ۳، ۵، ۸، ۱۳، ۱۷	تضمین انسجام و وحدت سیاسی در سطوح مختلف محلی	.۲۴
C25	مصاحبه ۲، ۵، ۹، ۱۱، ۱۸	پرهیز از سیاست زدگی در سازمان‌های دولتی	.۲۵
C26	مصاحبه ۲، ۵، ۱۰، ۱۶	یکپارچه‌سازی طرح‌های محلی	.۲۶
C27	مصاحبه ۱، ۵، ۸، ۱۱	مدیریت دانش و منابع	.۲۷
C28	مصاحبه ۱، ۲، ۴، ۵، ۶	یکپارچه کردن فرآیندهای درونی به منظور نیل به کارایی	.۲۸
C29	مصاحبه ۴، ۹، ۱۳، ۱۸	توسعه حکمرانی محلی	.۲۹
C30	مصاحبه ۲، ۴، ۱۱، ۱۵	توانمندکردن سازمان‌ها و نهادهای فرهنگی برای برنامه‌ریزی و مدیریت امور خود	.۳۰
C31	مصاحبه ۲، ۵، ۱۲، ۱۷	افزایش سطح رضایت افراد استفاده‌کننده از خدمات دولتی	.۳۱
C32	مصاحبه ۳، ۵، ۹، ۱۸	دیدگاهی گسترده و بلندمدت مدیران ارشد در خصوص حکمرانی	.۳۲
C33	مصاحبه ۲، ۴، ۷، ۱۵	تمرکززدایی منابع و اختیارات	.۳۳
C34	مصاحبه ۱، ۳، ۵، ۹، ۱۲	دسترسی به منابع و تصمیم‌گیری‌ها به صورت یکسان	.۳۴
C35	مصاحبه ۲، ۴، ۹، ۱۸	بیش استراتژیک و توسعه پایدار	.۳۵
C36	مصاحبه ۳، ۴، ۶، ۱۱، ۱۵	تقویت مشارکت مردمی به منظور تأثیرگذاری بر سیاست‌گذاری عمومی	.۳۶
C37	مصاحبه ۲، ۵، ۹، ۱۰، ۱۵	تقویت نقش بخش خصوصی به‌عنوان عامل تولید در تقویت رشد تولید ناخالص ملی و ایجاد رفاه نسبی	.۳۷
C38	مصاحبه ۱، ۵، ۸، ۱۵	نقش دولت به‌عنوان تسهیل‌کننده‌ی فعالیت‌های نهادها	.۳۸
C39	مصاحبه ۲، ۴، ۷، ۹، ۱۳	کاهش تصدی‌گری دولت و تمرکززدایی قدرت	.۳۹

کد	مصاحبه	مفاهیم استخراج شده	کد
C40	مصاحبه ۲، ۸، ۹، ۱۵، ۲۰	ارائه برنامه‌ریزی ملی براساس آمایش سرزمین	.۴۰
C41	مصاحبه ۳، ۹، ۱۵	تفویض اختیار وظایف دولت	.۴۱
C42	مصاحبه ۱، ۷، ۹، ۱۸	افزایش آگاهی مردم به حقوق خود	.۴۲
C43	مصاحبه ۲، ۴، ۹، ۱۰، ۱۳	ایجاد فرصت مساوی	.۴۳
C44	مصاحبه ۲، ۷، ۸، ۹، ۱۶	عدالت اقتصادی	.۴۴
C45	مصاحبه ۱، ۳، ۸، ۱۵، ۲۰	توجه به تفاوت‌های فرهنگی	.۴۵
C46	مصاحبه ۱، ۳، ۸، ۱۱، ۱۹	تمایل به همکاری	.۴۶
C47	مصاحبه ۳، ۷، ۹، ۱۵	اعتمادسازی فرهنگی	.۴۷
C48	مصاحبه ۱، ۵، ۹، ۱۷	پذیرش فرهنگ‌های مختلف	.۴۸
C49	مصاحبه ۳، ۶، ۹، ۱۳، ۱۴	قدرت ملی	.۴۹
C50	مصاحبه ۱، ۵، ۸، ۱۴، ۲۰	رشد اقتصادی	.۵۰
C51	مصاحبه ۱، ۶، ۱۴	کسب اعتبار بین‌المللی	.۵۱
C52	مصاحبه ۱، ۵، ۸، ۹، ۱۸	پاسخگویی غیر سلسله‌مراتبی	.۵۲
C53	مصاحبه ۵، ۱۲، ۲۰	عوامل سیاسی ذینفع	.۵۳
C54	مصاحبه ۲، ۷، ۹، ۱۸	عدم اعتقاد و باور به تفویض اختیارات در بین مدیران ارشد	.۵۴

کدگذاری ثانویه

مصاحبه‌ها، برای تکمیل این فرآیند، مفاهیم حاصله در سطح بالاتر و تجریدی‌تر جهت دستیابی به تم‌های اصلی، گروه‌بندی شدند. پس از مقایسه مقولات گروه‌بندی شده، مقولات مرتبط با یکدیگر در یک مضمون کلی دسته‌بندی شدند و بر اساس عناوین موجود در نظریه‌های مرتبط یا مفاهیم برخاسته از ادبیات تحقیق، عناوین کلی برای این مضمون‌ها در نظر گرفته شد.

در گام بعدی تلاش گردید مقوله‌های مشابه و مقارن که در جدول شماره ۳ ارائه شده است در تم‌های اصلی جای گیرند بر اساس اشتراک مفهومی که مقولات با یکدیگر داشتند، تم‌ها، به شکل مفاهیم انتزاعی‌تری استخراج شدند. پس از تهیه و تنظیم جدول مفاهیم و مقولات اولیه به عنوان گام نخست تحلیل کیفی اطلاعات حاصل از تحلیل محتوای

جدول ۳: مقوله‌ها و مفاهیم استخراج شده از مصاحبه‌ها

فصلنامه خط‌مشی‌گذاری عمومی در مدیریت	مقوله ۱، سیاست‌گذاری محلی	
	تدوین سیاست‌ها و پیاده‌سازی آن	مفاهیم
	تسهیل تعاملات بین‌المللی	
	پرهیز از سیاست زدگی در امورات محلی	
	بینش استراتژیک و توسعه پایدار	
	دیدگاه گسترده و بلندمدت مدیران ارشد در خصوص حکمرانی	
	مقوله ۲، حکمرانی محلی مبتنی بر قانون	
	حاکمیت قوانین	مفاهیم
	حمایت کامل از حقوق افراد	
	نقش دولت به‌عنوان تسهیل‌کننده‌ی فعالیت‌های محلی	
افزایش آگاهی دانش‌آموزان به حقوق خود		
مقوله ۳، توزیع عادلانه منابع در کشور		
اداره امور محلی به صورت کارآمد	مفاهیم	
رفاه و آرامش پایدار، با به رسمیت شناختن حقوق مساوی دانش		
دسترسی به منابع و تصمیم‌گیری‌ها به صورت یکسان		
ایجاد فرصت مساوی		
عدالت اقتصادی		
برقراری عدالت و تأمین چتر حمایت اجتماعی		
مقوله ۴، پاسخگویی صریح		
جریان آزاد اطلاعات و قابلیت دسترسی سهل و آسان به آن	مفاهیم	
پاسخگویی نهادها، سازمان‌ها و مراکز محلی		
پاسخگویی غیر سلسله‌مراتبی		
مدیریت انتظارات مردم		
یکپارچه کردن فرآیندهای درونی به منظور نیل به کارآیی		
مقوله ۵، مدیریت مشارکتی		
مشارکت مردم (سهامداران و یا ذینفعان) در امور محلی	مفاهیم	
فراهم نمودن زمینه ارائه نظرات متفاوت در عرصه‌های مختلف		
پشتیبانی از اقدامات وحدت بخش و کارکردهای نظارتی		
فعال ساختن جامعه مدنی (از طریق اطلاعات، مشاوره و مشارکت)		
تقویت مشارکت مردمی به منظور تأثیرگذاری بر سیاست‌گذاری		
مقوله ۶، تمرکززدایی و برنامه‌ریزی غیرمتمرکز		
توسعه حکمرانی محلی	مفاهیم	
تمرکززدایی منابع و اختیارات		
کاهش تصدی‌گری دولت و تمرکزگرایی		
ارائه برنامه‌ریزی براساس آمایش سرزمین		
تفویض اختیار و وظایف دولت		
مقوله ۷، ایجاد اعتماد و وفاق اجتماعی		
شفاف‌سازی و گزارش دلایل شکست در برنامه‌های محلی	مفاهیم	
ایجاد اعتماد و انگیزه در مردم از طریق ارتباطات بهتر		

	اعتماد ساختار حکمرانی به مدیران
	تضمین انسجام و وحدت سیاسی در سطوح مختلف
	افزایش سطح رضایت افراد استفاده‌کننده از خدمات محلی
	مقوله ۸، تقویت زیرساخت‌های فرهنگی و اجتماعی
	تنظیم فعالیت نهادها در راستای استفاده کارا از منابع درونی
مفاهیم	توسعه زیرساخت‌های اجتماعی و فیزیکی
	تعیین و ارتقای دائمی استانداردها و هنجارهای سازمان‌ها و نهادهای فرهنگی
	توانمندکردن سازمان‌ها برای برنامه‌ریزی و مدیریت
	مقوله ۹، فراهم کردن زمینه سرمایه‌گذاری محلی
	کاهش خطرپذیری‌ها در عرصه سرمایه‌گذاری محلی
مفاهیم	بهینه‌سازی سرمایه‌گذاری در کشور
	یکپارچه‌سازی طرح‌های ملی
	مدیریت دانش و منابع
	تقویت نقش بخش خصوصی به‌عنوان عامل تولید در تقویت رشد
	مقوله ۱۰، تعاملات فرهنگی
	توجه به تفاوت‌های فرهنگی
مفاهیم	تمایل به همکاری
	اعتمادسازی فرهنگی
	پذیرش فرهنگ‌های مختلف
	مقوله ۱۱، پیامدهای حکمرانی محلی
	قدرت ملی
مفاهیم	رشد اقتصادی
	کسب اعتبار بین‌المللی
	مقوله ۱۲، عوامل مداخله‌گر
	سیستم متمرکز سیاسی
مفاهیم	تحریم
	عدم اعتقاد و باور به تفویض اختیارات در بین مدیران ارشد

سپس داده‌ها داخل آن‌ها را تحلیل شدند. به وسیله تعریف و بازبینی کردن، ماهیت آن چیزی که یک تیم در مورد آن بحث می‌کند، مشخص شد و تعیین شد که هر تیم کدام جنبه از اطلاعات را در خود جای داده است. برای شناسایی رابطه بین متغیرهای حاضر در مدل از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است. یافته‌های بدست آمده از ضریب همبستگی بین متغیرهای پژوهش در جدول ۴-۱۲ درج گردیده است. یافته‌ها نشان می‌دهد که ضریب همبستگی بین متغیرهای تحقیق در سطح $p < 0/01$ منفی و معنادار است.

با توجه به هدف کلی پژوهش که ارائه طرح راهبردی حکمرانی امور محلی در جمهوری اسلامی ایران بود مؤلفه‌های حکمرانی امور محلی استخراج گردید و با توجه به اشتراکات مفهومی هر کدام از این مفاهیم در مقولات جای گرفتند و در تحلیل نهایی مفاهیم اولیه، با کسب آگاهی کافی از این که تم‌های مختلف کدام‌ها هستند، چگونگی تناسب آن‌ها با یکدیگر و کل داستانی که آن‌ها درباره داده‌ها می‌گویند، تلاش گردید یک نقشه رضایت بخش از تیم‌ها ترسیم گردد، در این مرحله، تم‌هایی را که برای تحلیل ارائه کرده، تعریف شدند و مورد بازبینی مجدد قرار گرفتند،

جدول ۳: ماتریس همبستگی سازه‌های پژوهش

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲
سیاستگذاری محلی	۱											
حکمرانی محلی مبتنی بر قانون	۰/۵۴**	۱										
توزیع عادلانه منابع در کشور	۰/۶۹**	۰/۴۸**	۱									
پاسخگویی صریح	۰/۶۳**	۰/۴۳**	۰/۵۲**	۱								
عوامل مداخله گر	-۰/۳۴**	-۰/۴۱**	-۰/۳۰**	-۰/۴۹**	۱							
تمرکززدایی	۰/۵۸**	۰/۴۰**	۰/۳۲**	۰/۴۹**	-۰/۵۳**	۱						
ایجاد اعتماد و وفاق اجتماعی	۰/۵۰**	۰/۴۸**	۰/۵۴**	۰/۶۹**	-۰/۴۲**	۰/۳۸**	۱					
تقویت زیرساخت‌های فرهنگی و اجتماعی	۰/۳۰**	۰/۳۶**	۰/۲۹**	۰/۳۱**	-۰/۳۴**	۰/۳۵**	۰/۳۱**	۱				
فراهم کردن زمینه سرمایه‌گذاری محلی	۰/۳۵**	۰/۳۶**	۰/۳۷**	۰/۳۸**	-۰/۳۲**	۰/۲۸**	۰/۳۹**	۰/۲۹**	۱			
تعاملات فرهنگی	۰/۳۴**	۰/۳۰**	۰/۲۷**	۰/۳۶**	-۰/۲۹**	۰/۳۷**	۰/۲۹**	۰/۳۳**	۰/۳۵**	۱		
پیامدهای حکمرانی محلی	۰/۳۱**	۰/۳۵**	۰/۴۱**	۰/۳۹**	-۰/۳۲**	۰/۲۸**	۰/۳۰**	۰/۲۸**	۰/۳۴**	۰/۳۲**	۱	
مدیریت مشارکتی	۰/۳۴**	۰/۲۸**	۰/۳۱**	۰/۳۷**	-۰/۳۲**	۰/۳۴**	۰/۳۲**	۰/۳۶**	۰/۳۱**	۰/۳۶**	۰/۲۹**	۱

* p < 0.05 ** p < 0.01

برای بررسی و ارزیابی وضع موجود حکمرانی امور محلی در جمهوری اسلامی ایران میانگین، آزمون تی تک متغیره، سطح معنی داری در جداول زیر درج گردیده است و توضیح و تفسیر آن در پایین جداول ارائه شده است. نتایج جدول شماره ۴ نشان می‌دهد که t محاسبه شده برای متغیرها نشان دهنده آن است که از t بحرانی (۱/۹۶) در سطح اطمینان ۹۹ درصد کوچکتر بوده و همچنین سطح معنی داری (دوطرفه) کوچکتر از ۵ درصد است. براساس یافته‌های تحقیق مقدار تی همه متغیرهای سیاستگذاری محلی، حکمرانی محلی مبتنی بر قانون، توزیع عادلانه منابع در کشور، پاسخگویی صریح، تمرکززدایی، ایجاد اعتماد و وفاق اجتماعی، تقویت زیرساخت‌های فرهنگی و اجتماعی،

جدول ۴: آزمون تی تک متغیره برای ارزیابی وضع موجود حکمرانی امور محلی در جمهوری اسلامی ایران

متغیر	آماره t میانگین	درجه آزادی	معنی داری دو طرفه	تفاوت میانگین	نتیجه
سیاست‌گذاری محلی	۰/۰۹۸۷	۱۲/۵۹	۳۸۳	۰/۰۰۱	پایین تر از حد متوسط
حکمرانی محلی مبتنی بر قانون	۰/۸۳۷	۱۵/۳۸۲	۳۸۳	۰/۰۰۱	پایین تر از حد متوسط
توزیع عادلانه منابع در کشور	۱/۸۷۵	۲/۷۱	۳۸۳	۰/۰۰۱	پایین تر از حد متوسط
پاسخگویی صریح	۰/۵۴۷	۹/۱۲	۳۸۳	۰/۰۰۱	پایین تر از حد متوسط
عوامل مداخله گر	-۷/۴۴	۴/۶۶	۳۸۳	۰/۰۰۱	بالا تر از حد متوسط
تمرکززدایی	۱/۵۷۸	۱/۵۷۴	۳۸۳	۰/۰۰۱	پایین تر از حد متوسط
ایجاد اعتماد و وفاق اجتماعی	۰/۶۳۸	۵/۳۴	۳۸۳	۰/۰۰۱	پایین تر از حد متوسط

تقویت زیرساخت‌های فرهنگی و اجتماعی	۰/۹۸۲	۵/۹۴	۳۸۳	۰/۰۰۱	۲/۹۴	پایین تر از حد متوسط
فراهم کردن زمینه سرمایه گذاری محلی	۰/۵۶۷	۶/۶۸	۳۸۳	۰/۰۰۱	۳/۶۸	پایین تر از حد متوسط
تعاملات فرهنگی	۱/۷۵۸	۳/۵۸	۳۸۳	۰/۰۰۱	۴/۲۵	پایین تر از حد متوسط
پیامدهای حکمرانی محلی	۰/۷۹۳	۱/۵۷	۳۸۳	۰/۰۰۱	۴/۵۶	پایین تر از حد متوسط
مدیریت مشارکتی	۱/۶۸۲	۱/۸۵	۳۸۳	۰/۰۰۱	۴/۸۷	پایین تر از حد متوسط

فراهم کردن زمینه سرمایه گذاری محلی، تعاملات فرهنگی، پیامدهای حکمرانی محلی و مدیریت مشارکتی، پیامدهای حکمرانی محلی و مدیریت مشارکتی در نهایت جهت انتخاب راهبرد بهینه قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدها با توجه به شاخص‌های طرح راهبردی حکمرانی امور محلی در جمهوری اسلامی ایران و بر اساس مؤلفه‌ها و متغیرهای تحقیق اثر منفی بر متغیرهای تحقیق دارد.

فراهم کردن زمینه سرمایه گذاری محلی، تعاملات فرهنگی، پیامدهای حکمرانی محلی و مدیریت مشارکتی در نهایت جهت انتخاب راهبرد بهینه قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدها با توجه به شاخص‌های طرح راهبردی حکمرانی امور محلی در جمهوری اسلامی ایران و بر اساس مؤلفه‌ها و متغیرهای تحقیق اثر منفی بر متغیرهای تحقیق دارد.

در نهایت جهت انتخاب راهبرد بهینه قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدها با توجه به شاخص‌های طرح راهبردی حکمرانی امور محلی در جمهوری اسلامی ایران و بر اساس مؤلفه‌ها و متغیرهای تحقیق اثر منفی بر متغیرهای تحقیق دارد.

در نهایت جهت انتخاب راهبرد بهینه قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدها با توجه به شاخص‌های طرح راهبردی حکمرانی امور محلی در جمهوری اسلامی ایران و بر اساس مؤلفه‌ها و متغیرهای تحقیق اثر منفی بر متغیرهای تحقیق دارد.

جدول ۵: ماتریس SWOT

SWOT	W (ضعف‌ها)	S (قوت‌ها)
O (فرصت‌ها)	راهبردهای محلی محافظه کارانه W-O بازنگری و بهبود ساختار نهادهای محلی موجود بازنگری در نحوه توزیع امکانات، خدمات و تسهیلات اقتصادی و اجتماعی در سطح کشور بازنگری در شیوه های اجرای مشارکت عمومی - خصوصی اختیار کامل امتیاز فن شناسی های مدرن اطلاعات و ارتباطات (ICT) برای حمایت از حکمرانی محلی و توسعه پایدار انعطاف پذیری در تغییر ساختار اداره نهادهای محلی	راهبردهای تهاجمی S-O افزایش هماهنگی نهادی با تعریف صریح نقش‌ها و مسئولیت‌ها از طریق تصویب لایحه مدیریت یکپارچه شهری در مجلس شورای اسلامی واگذاری اختیارات وسیع در حوزه تصمیم‌گیری و قانون گذاری تمرکز زدایی از مسوولیت‌ها و منابع و واگذاری آن‌ها به مقامات محلی بر پایه قانون اساسی و محاسبه پذیری انتخاب مقامات اداره کننده محل از سوی مردم همان محل برخوردار از قدرت نظارتی و اجرایی همه جانبه در امور مختلف مدیریت محلی
T (تهدیدها)	راهبردهای تدافعی W-T تدوین طرح جامع توسعه محلی جایگزین نمودن حکمروایی خوب محلی به جای رویکرد آمرانه موجود اتخاذ سیاست تمرکز زدایی حداقلی فراهم کردن کالاهای مورد نیاز افراد و گروه‌ها برای مشارکت موثر در جامعه تفکیک و تمایز امور محلی و سیاسی از یکدیگر و عدم تداخل نقش‌های بازیگران این دو حوزه انتشار اطلاعات عملکرد نهادهای محلی به عموم و ایجاد نظام بازخورد	راهبردهای رقابتی S-T تنوع بخشی به طرح‌ها و پروژه‌ها و امکانات، خدمات و فضاها و بافت‌های محلی توزیع عادلانه منابع در کشور طرفیت سازی تمامی بازیگران برای مشارکت کامل در تصمیم‌گیری و جریان‌های توسعه محلی تشویق مشارکت جامعه مدنی در طراحی، اجرا و نظارت بر اولویت‌های محلی به رسمیت شناختن استقلال مدیریتی و فضایی شهرها و عدم وابستگی بیش از حد به دولت مرکزی

با جمع‌آوری و تحلیل آرای خبرگان، اولویت‌گزینه‌ها (استراتژی‌ها) نسبت به هدف تحقیق مشخص شد.

جدول ۶: اولویت‌گزینه‌ها نسبت به هدف تحقیق

اولویت استراتژی‌ها نسبت به هدف تحقیق	استراتژی	مقادیر اولویت‌بندی شده
۱	So	۰،۴۵۷
۲	St	۰،۳۴۱
۳	Wo	۰،۲۱۸
۴	Wt	۰،۱۸۷

همان‌طور که در جدول ۶ نشان داده شده است، بر اساس اولویت‌بندی انجام شده، از بین استراتژی‌های پیشنهادی، استراتژی‌های SO به منزله بهترین استراتژی جهت حکمرانی امور محلی در جمهوری اسلامی ایران انتخاب می‌شود. تأکید استراتژی‌های دسته SO بر این است که با ارائه راهکارهای اجرایی ضمن استفاده از قوت‌ها، از فرصت‌هایی که برای آن موجود است نهایت استفاده را به عمل آورد. با توجه به ماتریس عوامل داخلی و خارجی؛ تدوین استراتژی بهینه حکمرانی امور محلی در جمهوری اسلامی ایران، استراتژی‌های تهاجمی انتخاب می‌شوند، که شامل راهبردهای زیر می‌شوند:

- ۱- افزایش هماهنگی نهادی با تعریف صریح نقش‌ها و مسئولیت‌ها از طریق تصویب لایحه مدیریت یکپارچه شهری در مجلس
- ۲- واگذاری اختیارات وسیع در حوزه تصمیم‌گیری و قانون‌گذاری
- ۳- تمرکز زدایی از مسوولیت‌ها و منابع و واگذاری آن‌ها به مقامات محلی بر پایه قانون اساسی و محاسبه پذیری
- ۴- انتخاب مقامات اداره کننده محل از سوی مردم همان محل
- ۵- برخورداری از قدرت نظارتی و اجرایی همه جانبه در امور مختلف مدیریت محلی

بحث و نتیجه‌گیری

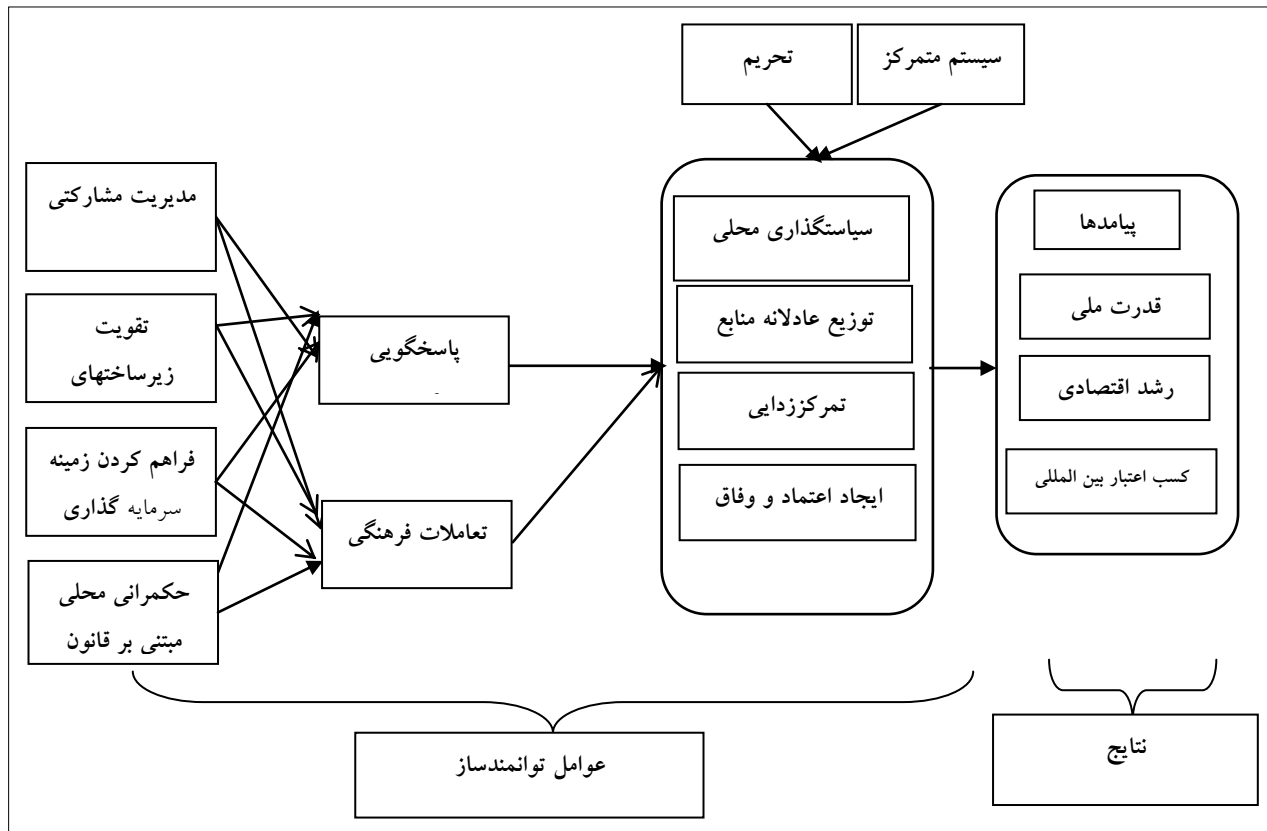
برای پاسخ به سؤال اصلی تحقیق، محقق ابتدا باید ابعاد حکمرانی اداره امور محلی در جمهوری اسلامی ایران را از دیدگاه مصاحبه‌شوندگان و همچنین کلیه شرایط و عوامل تأثیرگذار بر این مسأله شناسایی شود.

نتایج نهایی براساس دو تکنیک کدگذاری اولیه و ثانویه طبقه‌بندی شد. در مصاحبه‌های بیست‌گانه به طیف وسیعی از ابعاد طرح راهبردی حکمرانی امور محلی در جمهوری اسلامی ایران اشاره کرده‌اند. براین اساس ابعاد طرح راهبردی حکمرانی امور محلی در جمهوری اسلامی ایران شامل سیاست‌گذاری محلی، حکمرانی محلی مبتنی بر قانون، توزیع عادلانه منابع در کشور، پاسخگویی صریح، مدیریت مشارکتی، تمرکززدایی و برنامه‌ریزی غیرمتمرکز، ایجاد اعتماد و وفاق اجتماعی، تقویت زیرساخت‌های فرهنگی و اجتماعی، فراهم‌کردن زمینه سرمایه‌گذاری محلی و تعاملات فرهنگی هستند که منجر به پیامدهای قدرت ملی، رشد اقتصادی و کسب اعتبار بین‌المللی می‌شود.

براساس تحلیل مضامین مدل راهبردی بهبود یافته حکمرانی امور محلی در جمهوری اسلامی ایران مشخص شد. نوع روابط میان نشانگر و مضامین نیز با توجه به کدگذاری صورت گرفته در قالب مدل ارائه گردید. شکل (۱) مدل راهبردی بهبود یافته حکمرانی امور محلی در جمهوری اسلامی ایران را نمایش می‌دهد.

بر اساس اولویت‌بندی انجام شده، از بین استراتژی‌های پیشنهادی، استراتژی‌های SO به منزله بهترین استراتژی جهت حکمرانی امور محلی در جمهوری اسلامی ایران انتخاب می‌شود. تأکید استراتژی‌های دسته SO بر این است که با ارائه راهکارهای اجرایی ضمن استفاده از قوت‌ها، از فرصت‌هایی که برای آن موجود است نهایت استفاده را به عمل آورد. با توجه به ماتریس عوامل داخلی و خارجی؛ تدوین استراتژی بهینه حکمرانی امور محلی در جمهوری اسلامی ایران، استراتژی‌های تهاجمی انتخاب می‌شوند، که شامل تأکید بر توسعه زیر

ساخت‌های توسعه کیفی و کمی، تقویت زیرساخت‌های فرهنگی و اجتماعی و برنامه‌ریزی و طراحی اصولی حکمرانی محلی می‌شود. یافته‌های تحقیق با نتایج زرقاتی و احمدی (۱۳۹۶)، شمس (۱۳۹۶)، رضائی و توحیدفام (۱۳۹۷)، کاظمیان و همکاران (۱۳۹۸) و شیخ الاسلامی (۱۳۹۸)، الماسی و پیتر (۲۰۱۸)، احسان (۲۰۲۱)، فورتیوناتو و همکاران (۲۰۲۱) و جونز و همکاران (۲۰۲۱) همسو هست.

شکل ۱: طرح راهبردی حکمرانی امور محلی در جمهوری اسلامی ایران

زمینه‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی که از آن با عنوان جهانی شدن تعبیر می‌شود، موجب تغییرات اساسی در دیدگاه‌های مدیران در بسیاری از کشورهای در حال توسعه شده است از جمله اینکه بیش از هر زمان دیگری، بر سطوح پایین‌تر و تقویت و اهمیت نقش سطوح محلی و حضور انجمن‌ها و نهادهای مدنی در عرصه تصمیم‌گیری با تکیه عمده بر نقش شهروندان و مشارکت واقعی آن‌ها در عرصه فعالیت‌ها و اقدامات روزمره، تأکید می‌شود. جوهره حکمرانی به وجود روابط متعامل بین و درون حکومت و نیروهای غیرحکومتی اشاره دارد. حکمرانی محلی از جمله مقولاتی است که با ارائه نقشی ویژه و در تمایز با

مشارکتی در سطح پایین‌تری از میانگین قرار دارد و از وضعیت مطلوبی برخوردار نیستند. فقط عوامل مداخله اثر منفی بر متغیرهای تحقیق دارد. همچنین بر اساس تحلیل سوات و اولویت بندی انجام شده، از بین استراتژی‌های پیشنهادی، استراتژی‌های SO به منزله بهترین استراتژی جهت حکمرانی امور محلی در جمهوری اسلامی ایران انتخاب می‌شود. تأکید استراتژی‌های دسته SO بر این است که با ارائه راهکارهای اجرایی ضمن استفاده از قوت‌ها، از فرصت‌هایی که برای آن موجود است نهایت استفاده را به عمل آورد. در تبیین یافته‌های تحقیق می‌توان گفت که تحولات جدید در عرصه روابط جهانی در

محلی پیشنهاد می شود که دلایل شکست در برنامه های محلی گزارش داده شود و به مدیران در اجرای برنامه ها اعتماد شود؛

۴. براساس یافته های تحقیق و تایید برقراری عدالت در آموزش و منابع به عنوان یکی از ابعاد حکمرانی محلی پیشنهاد می شود که دسترسی به منابع و تصمیم گیری ها به صورت یکسان باشد و برقراری عدالت و تامین چتر حمایت اجتماعی در محور فعالیتهای محلی قرار بگیرد؛

۵. براساس یافته های تحقیق و تایید سیاستگذاری محلی به عنوان یکی از ابعاد حکمرانی محلی پیشنهاد می شود که تعاملات بین المللی آموزشی تسهیل شود و پرهیز از سیاست زدگی در سازمانها در سیاستگذاریها لحاظ شود؛

۶. براساس یافته های تحقیق و تایید زیرساختهای فرهنگی و اجتماعی به عنوان یکی از ابعاد حکمرانی محلی پیشنهاد می شود که فعالیت مدارس در راستای استفاده کارآ از منابع درونی تنظیم شود و استانداردها و هنجارهای نهادهای دولتی به صورت مستمر ارتقا پیدا کنند.

منابع و مأخذ

ابطحی، سید مصطفی. (۱۳۹۷). بررسی و تبیین حکمرانی شایسته در رویکرد حکمرانی نظام جمهوری اسلامی ایران. فصلنامه راهبرد سیاسی، سال دوم، شماره ۵، تابستان، ۲۷-۶۴.

آبیار، منصور. (۱۳۹۶). نقش حکومت های محلی در فرآیند توسعه سیاسی، مطالعه موردی: ایران. سیاست جهانی، ۶ (۱): ۱۵۹-۱۹۳.

حبیبی، محمد (۱۴۰۰)، طراحی الگوی حکمرانی خوب در سازمان تامین اجتماعی با رویکردی بر نظریه های نوین رهبری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل، دانشکده علوم انسانی

حکومت های ملی نقش بارزی در مدیریت محلی بازی می کند. در حکمرانی محلی، صحبت از نقش رهبری نهادهای محلی است که در آن شهروندان حاکمان اصلی بوده و سطوح مختلف حکومت آماده هستند تا به عنوان کارگزار اجرای حکمرانی عمومی خدمت کنند. حکمرانی محلی به مثابه الگوی مؤثر و کارآمد چگونگی اداره امور و تصمیم گیری ها در اجتماع محلی مطرح می شود و با توجه به حضور کنشگران گوناگون با درجات متفاوتی از قدرت در اجتماع محلی، حکمرانی محلی در پی تبیین شیوه هایی است که کنشگران و عوامل گوناگون در سطح اجتماعات محلی گردهم می آیند و با یکدیگر برای بهنگشت اجتماع محلی تعامل دارند و ظرفیت های جمعی اجتماع محلی نیز برای توسعه اجتماع محلی به کار بسته می شود. پس حکمرانی محلی به مثابه تغییر نقش های سنتی حکومت های محلی در ارائه خدمات و نیز تغییر نقش مراجع و سازمان های محلی از اداره عمومی به سوی رهبری سیاسی در جامعه مدنی عنوان شده است. در راستای یافته های تحقیق پیشنهاد های زیر ارائه می شود:

۱. براساس یافته های تحقیق و تایید حکمرانی مبتنی بر قانون به عنوان یکی از ابعاد حکمرانی محلی پیشنهاد می شود که دولت نقش تسهیل کننده ی فعالیت های محلی را ایفا کند و از طریق برگزاری نشست ها و سمینارها آگاهی مردم به حقوق خود افزایش یابد؛

۲. براساس یافته های تحقیق و تایید پاسخگویی صریح به عنوان یکی از ابعاد حکمرانی محلی پیشنهاد می شود که جریان آزاد اطلاعات و قابلیت دسترسی سهل و آسان به آن در سطح کشور نهادینه شود و فرآیندهای درونی به منظور نیل به کارآیی یکپارچه شوند؛

۳. براساس یافته های تحقیق و تایید ایجاد اعتماد و وفاق اجتماعی به عنوان یکی از ابعاد حکمرانی

- Does trust and transparency matter?—an empirical study. In *Forum for development studies* (Vol. 48, No. 2, pp. 199-223). Routledge.
- Brezovšek, M. (2017). *Local Self-Government in Slovenia: Theoretical and Historical Aspect*. Ljubljana: Faculty of Social Sciences, University of Ljubljana.
- Coccia, M. (2021). How a Good Governance of Institutions Can Reduce Poverty and Inequality in Society?. *Legal-Economic Institutions, Entrepreneurship, and Management, Perspectives on the Dynamics of Institutional Change from Emerging Markets*, Springer Nature Switzerland AG, 65-94.
- Ehsan, S. M. A. (2021). The Local Government System in Bangladesh: An Anatomy of Perspectives & Practices. *South Asian Journal of Policy and Governance*, 44, 1-22.
- Fortunato, D., Lin, N. C., Stevenson, R. T., & Tromborg, M. W. (2021). Attributing policy influence under coalition governance. *American Political Science Review*, 115(1), 252-268.
- Igreja, J., & Conceição, P. (2021). The influence of EU policy on local policy-making, governance and urban change. Evidence from Porto, Portugal. *Urban Research & Practice*, 14(4), 372-396.
- Isufaj, M. (2019). Decentralization and the Increased Autonomy in Local Governments. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 109, 459-463.
- Jones, B. (2021). The policy-making process. In *Politics UK* (pp. 590-616). Routledge.
- Miller, W., Dickson, M., & Stoker, G. (2018). *Models of local governance: public opinion and political theory in Britain*. Springer.
- Nguyen, T. B., & Nguyen, Q. G. (2021). Study on Citizen Participation in Local Governance in Vietnam. *Network of Institutes and Schools of Public Administration in Central and Eastern Europe. The NISPAcee Journal of Public Administration and Policy*, 14(2), 87-109.
- پیوندی، پدram (۱۴۰۰)، تغییر حکمرانی اقتصادی و هدایت نقدینگی در ایران، دانشگاه سمnan، پردیس علوم انسانی - دانشکده اقتصاد، مدیریت و علوم اداری
- توکلی نیا، جمیله، شمس پویا، محمدکاظم (۱۳۹۶)، به سوی حکمروایی اجتماع محلی؛ کوششی در معرفی موضوعات و عرصه‌های کلیدی، فصلنامه آمایش محیط (۳): ۲۱۶-۱۹۶.
- زرقانی، سید هادی؛ احمدی، ابراهیم (۱۳۹۸). حکمرانی در دولت‌های محلی: تمرکززدایی. فصلنامه دولت‌پژوهی، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی، سال پنجم، شماره ۹۱، پائیز، ۱۰۷-۱۳۸.
- شمس، عبدالحمید (۱۳۹۶). نظری بر سازمان دهی حکمرانی محلی در ایران؛ چالش‌ها و راهکارهای حقوقی - اداری. فصلنامه مطالعات میان رشته‌ای در علوم انسانی، (۲)۹، ۲۹-۵۵.
- شمس، عبدالحمید (۱۳۹۶). نظری بر سازمان دهی حکمرانی محلی در ایران؛ چالش‌ها و راهکارهای حقوقی - اداری. فصلنامه مطالعات میان رشته‌ای در علوم انسانی، (۲)۹، ۲۹-۵۵.
- علی مرادی، ظهیر. (۱۳۹۷). طراحی مدل ارزیابی خودگردانی محلی در سطح استان‌های جمهوری اسلامی ایران. فصلنامه مدیریت دولتی، (۴)۱۰، ۶۵۰-۶۲۹.
- قلی پور، رحمت اله (۱۳۹۳). نقش دولت در حکمرانی. رساله دکتری، دانشگاه علامه طباطبایی.
- کاظمیان، غلامرضا؛ قربانی‌زاده، وجه اله؛ واعظی، رضا؛ شاه محمدی، مرضیه (۱۳۹۸). الگوی نقش و ساختار حکمروایی محلی در نظام مدیریتی ایران. مدیریت دولتی، (۲)۱۱، ۱۷۹-۲۰۲.
- Abe, T., & Omotoso, F. (2021). Local Government/Governance System in Nigeria. In *Nigerian Politics* (pp. 185-216). Springer, Cham.
- Almássy, D., & Pintér, L. (2018). Environmental governance indicators and indices in support of policy-making. In *Routledge handbook of sustainability indicators* (pp. 204-223). Routledge.
- Arkorful, V. E., Lugu, B. K., Hammond, A., & Basiru, I. (2021, May). Decentralization and citizens' participation in local governance:

یادداشت‌ها

¹ Arkorful

² Coccia

³ Isufaj

⁴ Brezovšek

⁵ localist, individualist, mobilization and centralist

⁶ Miller, Dickson & Stoker

⁷ Nguyen & Nguyen

⁸ Abe & Omotoso

⁹ Structural Equation Model

¹⁰ Strength

¹¹ Weakness

¹² Opportunity

¹³ Threat

Improving the Strategic Model of Governance of Local Affairs in the Islamic Republic of Iran

Mohammad Amirabadi¹- Seyedjavad Amini^{2*}

Abstract

Background: The field of politics and its related issues are changing and expanding, how to govern according to the ideal governance criteria has become more important and is being considered in various fields including legislation, public policymaking and related sciences.

Objective: The present research was conducted with the aim of providing a strategic plan for the governance of local affairs in the Islamic Republic of Iran and improving its model.

Methods: The present research method is of mixed type. Both qualitative and quantitative methods are used in mixed research. Thematic analysis strategy was used in the qualitative part of this research. In the quantitative part, SWAT analysis was used to select the optimal strategy. In the qualitative part of the research, the statistical population is university professors who are familiar with the subject of local governance, as well as representatives of the Islamic Council, representatives of city and village Islamic councils, mayors, governors and governors. The sampling method is based on snowball until theoretical saturation. The statistical population in the quantitative phase of the research is all experts and professors in the field of local governance, members of parliament, city council and officials of the Ministry of Interior, which does not have an exact figure.

Findings: Based on the findings of the research, the dimensions of the strategic planning of local governance in the Islamic Republic of Iran include local policy making, law-based local governance, fair distribution of resources in the country, clear accountability, participatory management, decentralization and decentralized planning, building trust and social harmony, strengthening infrastructures. Cultural and social are providing the context for local investment and cultural interactions that lead to the consequences of national power, economic growth and gaining international credit. Based on SWAT analysis and prioritization, among the proposed strategies, SO strategies are chosen as the best strategy for governing local affairs in the Islamic Republic of Iran. The emphasis of the strategies of the SO team is to make the most of the opportunities that are available to it by providing implementation solutions while using the strengths.

Conclusion: The formation of local governments and local organizations is in the administrative-management structure of governments. Social, political or economic development becomes real and meaningful only when they start from the lowest level of society.

Keywords: governance, governance of local affairs, policy making, local affairs, Islamic Republic of Iran

¹ PhD student, strategic management major of the university and National Defense and Strategic Research Institute

² Associate Professor, University and Higher Research Institute of National Defense and Strategic Research. (Corresponding Author) *sjamini20@gmail.com*